

РЕЦЕНЗИЯ

относно конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“ в област на висшето образование 8. Изкуства, професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност Сценично движение, публикуван в ДВ бр. 95 от 14.11.2023 г.

Рецензент:

проф. инж. Здравко Петров Аракчийски, доктор – НСА „В. Левски“

В обявения конкурс за доцент единствен кандидат е ас. Весела Кирилова Хаджиниколова, доктор от катедра „Актьорство за Куклен театър“ при НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“.

При обявяване на конкурса са спазени всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“.

Съгласно приложената автобиографична справка, ас. Весела Хаджиниколова е родена през 1975 г. През 1997 г. завършва НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ с бакалавърска степен по специалност „Актьорско майсторство за куклен театър“ в класа на проф. Б. Лунгов. Получава магистърска степен от ВСУ „Черноризец Храбър“ по специалността „Хореографска режисура на съвременен танцов театър и артмениджмънт“ през 2013 г.

Ас. Весела Хаджиниколова е дългогодишен и утвърден преподавател в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ с пълна аудиторна и извънаудиторна заетост през годините на преподаване, като в периода 2004-2007 г. е хоноруван преподавател по дисциплините Сценична, Танцова и Въздушна акробатика. От 2007 г. е щатен преподавател по дисциплините: Сценична, Танцова и Въздушна акробатика; Ексцентрик (акробатика и каскади); Сценично движение, Сценично движение за куклен театър. Получава положителни оценки на годишните публични изпити по описаните дисциплини от членовете на съответните катедри и художествените ръководители на съответните курсове.

След успешно защитена дисертация на тема „Сценичната акробатика в пластическата култура на актьора“ през 2022 г. на ас. Весела Хаджиниколова е присъдена образователната и научна степен „доктор“.

От приложената информация се установяват данни за завършен курс „Педагогика на преподаването“ с лектор доц. д-р Ваня Божилова СУ „Св.Кл.Охридски“ (2015г.), специализиран курс по самозащита, с треньор майор Ивайло Франц (2020г.), завършен професионален курс по бодигардинг (2022г.), завършва с отличие 55-ти випуск в Международна Академия Командос (2022г.), присъдено ѝ е войнско звание „Старши лейтенант“ от „Съюза на Българските Командоси“ (2023г.). На тържествения офицерски бал на Съюза на Българските Командоси е удостоена с награди почетен ромб на МАК и почетен ромб на СБК, за работата ѝ като помощник-инструктор в Международна Академия Командос.

В актива на нейната преподавателска дейност в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ трябва да се отбележат авторство на нова учебна програма по дисциплината „Сценично движение за куклен театър“ за специалност Актьорство за куклен театър, съавторство на учебна програма по дисциплината „Ексцентрик (акробатика и каскади)“ за специалности АДТ, ТД – Пантомима и ТД – Танцов театър и актуализации в съавторство на учебните програми по дисциплините Сценична акробатика за специалности АКТ, АДТ, ТД – Пантомима и ТД – Танцов театър - 2015г. и АКТ, АДТ, ТД – Танцов театър - 2023г.; Танцова акробатика за специалности АКТ, АДТ, ТД – Пантомима и ТД – Танцов театър - 2015г. и АКТ - 2023г.; Въздушна акробатика за специалности АКТ, АДТ, ТД – Пантомима и ТД – Танцов театър - 2015г. и АКТ, АДТ, ТД – Танцов театър - 2023г.

Представените материали от ас. Весела Хаджиниколова за участие в конкурса напълно отговарят на приетите в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ наукометрични изисквания. Тематиката на представените материали за рецензиране отговаря на номенклатурата на обявения конкурс.

Несъмнено двигателната култура в най-широк смисъл е неотменна част от актьорската професия. Наред с другите изразни средства тя предоставя възможност за реализиране на богато

сценично присъствие и осъществяване на специфични сценични прояви.

Конкурсната художествено-творческата продукция за реализиран авторски продукт в областта на изкуствата включва три театрални спектакъла, в които Весела Хаджиниколова е автор и хореограф на сценичната пластика и сценичния бой. Това са постановките на театър НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ „Екстази“ (2021г.), „Ромео и Жулиета“ (2018г.), участвал и награден в Международен фестивал на театралните училища ITSELF, Варшава, Полша - 03-08.10.2019г. и „Paras in motion“ (2018г.), участвал в 34-то издание на фестивала „Празници на изкуствата Аполония“ - Созопол, 2018г.

В раздела за водеща (самостоятелна) творческа изява ас. Весела Хаджиниколова се представя с пластическия спектакъл „Мигновение“, който изцяло е подчинен на сценичното движение, сценичната акробатика и танца.

В раздела за реализиран кратък авторски продукт кандидата се изявява като режисьор и автор на бойна хореография на събитието на световната киноплатформа Jameson Cult Film Club чрез разиграване пред публика на емблематични сцени от филмите „Гепи“, „Криминале“ и „Мълчанието на агнетата“. Автор и постановчик на Сценичен бой в късометражния игрален филм „Мама“, получил Official Selection: CINEDAYS Festival of European Film 2019, Honorable award for "Film distribution on Cinesquare network" at Drim Short Film Festival – Македония и Nomination for BEST DIRECTOR and BEST PRODUCTION at FECEA Festival International de Cinema Escolar de Alvorada 2020.

Очевиден е професионалният подход към структурата на конфликтните ситуации, времевата последователност на съставните двигателни действия и решението на двигателните задачи при сцените с физически конфликти. Докато външната рамка на събитията да е приоритет на режисьорското виждане, то конкретните изразни средства във вид на двигателни активности са ангажимент на хореографа на сценичните физически стълкновения. Полученият резултат от работата на Весела Хаджиниколова в това отношение е повече от положителен и несъмнено допринася за получената висока оценка на спектакъла „Paras in motion“ и награда

„НАТФИЗ НАЙ-НАЙ-НАЙ“ в категория „Най-добро представление в Театър НАТФИЗ“ 2019г., присъдена от БОНЗА.

Когато оценяваме творческата продукция на кандидата по отношение организирането и практическото изпълнение на сценични физически стълкновения и каскади трябва да се отбележи една двустранна ангажираност в този процес. От една страна авторското виждане и изискване за конкретно изпълнение на двигателната задача и от друга, съобразяване с физическите възможности и психична нагласа на актьорите. Вглеждайки се по-детайлно в тези сцени, може да се забележи индивидуалния подход в това отношение. По този начин се осигурява както максимална визуална правдивост на отделните сцени, като до минимум е сведено усещането за симулирана двигателна активност, така и предпазване на изпълнителите от възможен травматизъм. Всъщност това е един от основните принципи при реализиране на сценични физически стълкновения. И докато в киното могат да се използват дубльори, то в театралните постановки това е невъзможно. Именно този факт в значителна степен повишава отговорността на постановчика на подобни сцени за здравето на актьорите и е сериозно предизвикателство към неговия професионализъм с начина на изпълнение да представи физически реалистично съответните сцени. Оценявайки от такъв ъгъл постановките считам, че кандидата много добре е запознат както с биомеханичните особености на двигателния апарат на изпълнителите, така и с механичните физически закономерности на движенията и умело прилага тези свои познания при постановката и реализирането на сцените с физически стълкновения в предложената за рецензиране продукция.

За конкурса кандидатът Весела Хаджиниколова представя информация за 1 статия в специализирани издания в областта на изкуствата и 4 цитирания в монографии и колективни токове с научно рецензиране.

В представената научна статия „Сценичната акробатика в обучението на актьора за куклен театър“ са разгледани съществени аспекти в обучението по сценична акробатика и тяхната връзка с развитието на актьора за куклен театър, както и отражението им

върху актьорската психо-физика. Сценичната акробатика се разглежда не само като комплекс от специализирани практически умения, а и като влияещ елемент в пластическата култура на актьора. Приложените публикации разкриват уменията на кандидата за критичен анализ и системен подход при решаване на предизвикателствата на новото време.

Приоритет в дейността на Весела Хаджиниколова е работата със студентите и тяхното реализиране. Вижданията на кандидата по отношение на педагогическия процес по обучение на студентите са отразени в нейната научно-приложна продукция. Несъмнено тя се характеризира със своята актуалност, тъй като третира въпросите за мястото и ролята на сценичната акробатика в спектъра от двигателни умения на актьора, както и многомерния характер на методите, педагогическите подходи и практическото провеждане на обучението. Представената и вплътена в учебните програми осъвременена методика по Сценична акробатика с индивидуална вариативност е пример за въвеждане на нови похвати в процеса на обучение. Този подход е реализиран на основата на разбирането, че знанието за двигателната структура на човека и неговата система на управление на движенията са важна съставна част от процеса на обучение по сценична акробатика. Дълбокото вникване и познаване на двигателната структура на човека (актьора) от една страна и разбирането за специфичните особености на различните аспекти от актьорското поведение ѝ позволяват жанрово да обособи своето виждане за необходимите условия, предпоставки и методика за етапите при обучението на студентите.

Разглеждайки приложимостта на възможността за пренос на обучителна стратегия от спортната и приложната акробатика тя правилно отбелязва, че всъщност целевите функции на спортната акробатика и сценичното актьорско майсторство, проявено чрез двигателната изразност на сцената, са коренно различни, макар и постигнати посредством една и съща структура – двигателната система на човека. Това налага и съществена диференциация в подхода и цялостния обучителен процес по отношение цел, методика и изразни средства по предмета сценична акробатика на студентите–актьори. Именно търсената вариативност в тази посока

по-скоро може да се разглежда като интегрален и диференциален подход при обучението по сценична акробатика поради нееднородността на контингента, изразяващ се в съществените различия в изходната двигателна култура и физически възможности на студентите-актьори. Действително интегралния подход и приложим за двигателни действия с ниска степен на сложност, усвоим от по-голямата част от обучаемите, докато диференциалният – за движения с висока степен на двигателна сложност, изискваща определени физически умения и възможности от обучаемите. От дидактическа гледна точка това е коректен подход, който дава възможност за усвояване на базови двигателни умения при целия контингент от обучаеми и селектирано обучение в допълнителни двигателни действия според стереотипа на част от тях или последователно надграждане на допълнителни умения. Илюстрираните примери от театрални спектакли демонстрират постигнатите резултати от приложението на предложената методика и недвусмислено определят нейната възможност за положително въздействие върху двигателния и актьорски потенциал на студентите. В това отношение бих открил следните по-важни авторски приноси:

1. Предложеният модел за групово-индивидуален подход при обучението по сценична акробатика открива нови хоризонти пред студентите-актьори.

2. Отразеното в труда разбиране, че познанията за структурата, състава и функционалните особености на опорно-двигателния апарат на човека и неговата система за управление са важна съставна част от обучителния процес по сценична акробатика.

3. Декларираните целеви различия и възможни заемки на двигателни упражнения от сродни по двигателна активност дисциплини за целите на сценичната акробатика.

Характерна особеност на творческата биография на Весела Хаджиниколова е нейното непреодолимо желание да учи и да обучава. Представени са удостоверения за нейното ръководство на тридневен уъркшоп по Сценично движение в рамките на Winter Art Fest 2015г., - Велинград, шестдневен уъркшоп по Сценично

движение и Сценична акробатика в рамките на МОНТФИЗ Art Fest 2015г. – Созопол и на майсторски клас по Танцова акробатика за танцовите артисти на компания „Лас Генералисимас“ за участници в „България търси талант“ 2021г.

Наред с това е необходимо да се отбележат и представените нейни творчески изяви в уъркшоп „Светлините и предметите като неизчерпаем източник на театър“ в рамките на проект ЕМРАСТ – „Емпатия и устойчивост: Изкуството да мислиш като планина“ (2023г.), с авторски пластически етюд по Сценична акробатика в творческа среща-ателие на тема: „Аспекти в театрално-музикалното образование на актьора“ (2017г.), в творческо ателие-семинар по „Театрална биомеханика“ (2017г.), и творческа изява в уъркшоп на тема „Акробатични и бойни техники“ (2017г.).

Представени са данни за участие с доклади в 6 международни научни конференции и интерактивни творчески семинари.

Заключение

Представените материали характеризират кандидата като професионалист с богат педагогически опит и широки научно-приложни интереси в тази специфична област на театралното изкуство. Художествено-творческите изяви и общата положителна оценка на нейната цялостна продукция ми дават основание с убеденост да предложа на уважаемото научно жури да присъди академичната длъжност „доцент“ на ас. Весела Кирилова Хаджиниколова, доктор.

29.03.2024 г.

София

(проф. инж. Здравко Аракчийски, доктор)